

НАСТУПНІСТЬ ДОШКІЛЬНОЇ І ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

*Наталія Плаксюк,
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр» Полтавського
національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
Науковий керівник: Юлія Павленко,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін та методик їх викладання
Полтавського національного педагогічного університету
імені В. Г. Короленка*

Розкрито роль наступності між дошкільною і початковою ланками освіти для соціалізації молодших школярів, забезпечує легку адаптацію дитини до нового соціального центру – школи, а також сприятиме розвитку індивідуальних здібностей дитини, допоможе сформувати психологічну готовність до школи з усіма її компонентами, за необхідності скоригує окремі порушення і відхилення у фізичному, психологічному, розумовому, емоційно-мотиваційному та комунікативно-мовленнєвому розвитку дітей.

Ключові слова: наступність, дошкільна освіта, початкова освіта, молодші школярі, соціалізація.

The role of continuity between preschool and primary education for the socialization of younger schoolchildren is revealed, it ensures easy adaptation of the child to the new social center - the school, and it will also contribute to the development of the child's individual abilities, help to form psychological readiness for school with all its components, if necessary, corrects individual violations and deviations in children's physical, psychological, mental, emotional-motivational and communicative-speech development.

Key words: continuity, preschool education, primary education, younger schoolchildren, socialization.

THE INFLUENCE OF PRE-SCHOOL AND PRIMARY EDUCATION IN THE SOCIALIZATION OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS

Наступність – багатоаспектне педагогічне явище. У навчально-виховному процесі має складний, міждисциплінарний характер. Тому це явище вивчається викладачами, психологами, філософами, соціологами, фізіологами та ін.

Дане поняття можна знайти в різних джерелах. В Українському педагогічному словнику подається таке тлумачення: «Наступність в навчанні — послідовність і системність у розміщенні навчального матеріалу, зв'язок і узгодженість ступенів і етапів навчально-виховного процесу. Здійснюється при переході від одного уроку до наступного (тобто в системі уроків), від одного року навчання до наступного. Досягнення наступності в шкільній практиці забезпечується методично і психологічно обґрунтованою побудовою програм, підручників, дотриманням послідовності руху від простого до складнішого в навчанні та організації самостійної роботи учнів і взагалі всією системою методичних засобів.»[2]

О.Я. Савченко наступність у навчанні, визначає як «дидактичний принцип, який передбачає зв'язок та узгодженість у цілях, змісті, організаційно-методичному забезпеченні етапів освіти, які межують один з одним (дошкільня – початкова - основна школа)»[5].

Це означає що, перш за все, на кожному етапі навчального процесу потрібно враховувати початковий рівень підготовки дитини. Такий принцип в освіті забезпечує неперервність, злагодженість, планування, поступовий розвиток та інтегративну освіту на всіх етапах навчального процесу. Відсутність наступності в освіті може спричинити зниження ефективності навчального процесу.

Тому, основою розвитку ключових компетентностей дітей у початковій школі є базові якості особистості, які були набуті в дошкільному віці. Сюди можна віднести: допитливість, спостережливість, самостійність, ініціативність, відповідальність, чуйність, креативність та т. ін.

Спираючись на вже набуті знання та навички дитини в дошкільних закладах освіти, початкова школа має забезпечити подальше становлення особистості та її інтелектуальний, соціальний, фізичний розвиток. Діти повинні закріпити ціннісне ставлення до рідного краю, держави, української культури, розвинути в собі здатність до критичного мислення та творчого

самовираження, сформувати бережливе ставлення до здоров'я та довкілля.

Адаптацію до нових умов навчання і виховання, вважають важливим етапом для дітей дошкільного та шкільного віку у процесі соціалізації. Перехід між дитячим садком та школою повинен бути поступовим. Завдяки цьому адаптація дитини буде проходити значно краще. Основні види діяльності, які використовувалися в дошкільному закладі освіти, мають бути збережені в початковій школі, такі як: спілкування, ігри, рухова активність, хореографія, слухання музики, малювання, ліплення, театральна діяльність, конструювання і т. ін. Відомий педагог В. О. Сухомлинський наголошував: «Школа не повинна вносити різкого перелому в життя дітей. Нехай, ставши учнем, дитина продовжує робити сьогодні те, що робила вчора, нехай нове з'являється в його житті поступово і не приголомшує його лавиною вражень».[6]

Якщо підготовка дитини до школи проведена належним чином, тоді вимоги системного навчання не будуть надмірними і не спричинять порушення емоційного та фізичного здоров'я дитини. Наступний етап соціалізації, дитина буде переживати спокійно.

Не менш важливим етапом у соціалізації школяра є вміння спілкуватися з однолітками, поступатися і захищатися, дотримуватись правил та вміти обстоювати власну думку. Соціально-комунікативна готовність полягає в уміннях дитини будувати взаємини із однокласниками та дорослими, в готовності слухати та не перебивати, вибачати і вибачатися, співчувати та допомагати.

Для першокласника, як і для будь-якої дитини іншого віку, ігрова діяльність має велике значення. На заняттях повинно бути виділено достатньо часу для ігор. Адже, саме через спілкування, гру, спільну діяльність дитина набуває соціальний досвід.

Нині, в умовах достатньої наукової діяльності та методичної роботи у галузі дошкільних навчальних закладів та наступності шкіл, реалізація цієї ідеї супроводжується багатьма проблемами:

1. Недостатня узгодженість в діях різних підсистем освітньої системи. Формування і розвиток освіти в кожній підсистемі нерідко здійснюється без опори на попередній досвід освіти і без урахування подальших перспектив.

2. Недосконалість існуючих систем діагностики при переході дітей з одного освітнього рівня на інший.

3. Неповне дотримання психологічної наступності різних підсистем системи освіти.

4. Відсутність єдиних програм виховання і навчання.

5. Відсутність науково обґрунтованих підстав відбору змісту навчання та організації навчального матеріалу по етапах.

6. Деякий розрив між кінцевими цілями та вимогами навчання на різних етапах освітнього процесу.

7. Незабезпеченість навчального процесу в підсистемах освіти навчально-методичними матеріалами та дидактичними посібниками, недосконалість існуючих навчальних посібників та ін.

8. Недостатній рівень підготовки педагогічних кадрів до роботи в системі безперервної освіти [3].

Усі проблеми наступності сьогодення, що виникли в системі управління дошкільного навчального закладу і початкової школи потребують термінового вирішення, як на науковому рівні, так і на практичному. Важливо впровадити уніфіковану та динамічну систему конструктивних дій для розробки, навчання старших дошкільнят та дітей початкової школи. Дану систему повинні підтримувати, як вчителі, так і батьки. Об'єднавши зусилля викладацьких колективів та за підтримки батьків, можна забезпечити досягнення дітьми психологічної рівноваги та успішний перехід від одного етапу навчання до наступного.

Визначено три основні напрями забезпечення наступності в роботі дошкільної і шкільної освіти: методична робота, робота з батьками, робота з дітьми.

Методична робота має здійснюватися через проведення семінарів-практикумів, бесід, методичних зустрічей для педагогів школи та дошкільного закладу. Також необхідною умовою успішного вирішення завдань наступності є встановлення зв'язку та творчої співпраці між закладами дошкільної освіти і початковою школою на рівні заходів з дітьми.

Робота з батьками ведеться впродовж всього навчального року. Основні форми роботи з батьками: спільні батьківські збори з вихователями дошкільних закладів та вчителями школи, круглі столи, дискусійні зустрічі, батьківські конференції, вечори запитань і відповідей, консультації з педагогами дошкільних закладів і школи, зустрічі батьків з майбутніми учителями, дні

відкритих дверей, анкетування, тестування батьків для вивчення сім'ї напередодні шкільного життя дитини і в період адаптації до школи, сімейні вечори, тематичні дозвілля і т. ін.

Робота з дітьми – не менш важливий напрямок у забезпеченні наступності між дошкільною та початковою ланками освіти, відзначають: екскурсії в школу, відвідування шкільного музею, бібліотеки, знайомство та взаємодія дошкільнят з учителями та учнями початкової школи, участь у спільній освітньої діяльності, ігрових програмах, виставки малюнків і виробів, спільні свята і спортивні змагання дошкільнят та першокласників, участь у театралізованій діяльності тощо.

Отже, наступність між дошкільною та початковою освітою забезпечить легку адаптацію дитини до нового соціального центру – школи, сприятиме розвитку індивідуальних здібностей дитини, допоможе сформувати психологічну готовність до школи з усіма її компонентами, за необхідності скоригує окремі порушення і відхилення у фізичному, психологічному, розумовому, емоційно-мотиваційному та комунікативно-мовленнєвому розвитку дітей.

Література:

1. Богуш А.М. Феномен «передшкільна освіта» в системі неперервної освіти / А.М. Богуш // Наука і освіта. – 2011. – № 4. – С. 6–8.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. / Семен Гончаренко ; [гол. ред. С. Головка]. – Київ: Либідь, 1997. – 373 – К.: Либідь, 1997. – С. 227.
3. Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти : Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2013 р. № 1176 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/36816/
4. Проблема наступності у вихованні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://osvita.ua/school/method/1078/>.
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. - К.: Генеза, 2002. – С.368.
6. Сухомлинский В. А. Сердце отдаю детям. – К.: Рад.школа, 1972. – 244 с.
7. Савченко Я. Наступність і перспективність в роботі перших двох ланок освіти / О.Я. Савченко // Дошкільне виховання. – 2000. – № 11. – С. 4–5.